

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

ELŐTERJESZTŐ JAVASLAT

Tímár Máté írói, költői munkássága

Települési Értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Határ Győző Városi Könyvtár
Gyomaendrőd, Fő út 230.

Gyomaendrőd, 2022. november 15.

Dinyáné Bánfi Ibolya
Intézményvezető

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

A javaslatot benyújtó intézményneve: Határ Győző Városi Könyvtár

Levelezési cím: 5500 Gyomaendrőd, Fő út 230.

Telefonszám: 66/218-370

E-mail cím: varosi.konyvtar@gyomaendrod.hu

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Tímár Máté írói, költői munkássága**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása: **kulturális örökség**
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: -
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

Települési Értéktár

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Tímár Máté 1922. november 22-én született Endrődön, Tímár Máté édesapa és Pap Mária édesanya gyermekeként. A tanyai iskolában hat elemi végzett. Ez után a Szent Imre Polgári Iskola növendéke lett, majd tanulmányait a szeghalmi Péter András Gimnáziumban folytatta. Ekkor már verseket is írt, amelyek a korabeli, környékbeli lapokban jelentek meg. Példaképe Sinka István volt. Egyetemi tanulmányait Pázmány Péter Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1942-ben kezdte meg. Tanulmányait a II. világháború és az orosz fogság miatt nem fejezte be. Karpaszományosként, a Margitszigeten esett fogságba, egy urali higanybányába került. Itt is írta verseit. Hazatérve a fogságból, 1949-től ismét egyetemista vált belőle, de kulák származása és erősödő szókimondása miatt hamar eltávolították a diákok közül. Az 1950-es években íródott versei is leginkább kiadhatatlan kategóriát alkottak, hiszen a hadifogságról szóló vagy a társadalomkritikát megfogalmazó műveit a cenzúra nem támogatta.

Hazakerült, s a Szarvasi Állami Gazdaságban kezdett el dolgozni. Az 1956-os forradalom sodorta el szülőfalujától. Nyílt szókimondása, az elnyomó hatalommal való szembehelyezkedése a Petőfi-kör tagjai közé emelte, majd a megyei, forradalmi vezérkarral való szoros kapcsolatát eredményezte.

A forradalom leverése után csak a börtönbe került.

Első kötete 1958-ban jelent meg, a Majoros Ádám krónikája címmel, Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok ... alcímmel. Egy nagyobb ciklus első darabjának szánta, de csak két kötet jelent meg belőle, a második kötet 1960-ban Hajnal hasad, fényes csillag ragyog címen került az olvasók kezébe. A cselekményes, sok szálon futó történeten a számára legnagyobb tekintélynek számító Tamási Áron hatása is érződik. A kritika jól fogadta és üdvözölte elbeszélő tehetségét, életszerű történetformálását, színes, hajlékony nyelvezetét. Tájszavak egész garmadájával dolgozott, a paraszti munka évszázados, helyi állapotának leírásával teremtette meg műveinek sajátos légkörét, hangulatát. A szövegben megjelenő közmondások, népi szólások jelentésükkel, rímességükkel is erősítették műveinek a népköltéssel való kapcsolódását.

1960 után megjelenő művei folyamatosan követték egymást. Regényei, novellái, melyek élményanyagát a megélt paraszti világ, a világháború átélt pokla, a hadifogság szenvedései adták. Prózai realista művei hűen tudósítottak a falvakban végbement hatalmas változásokról, emberi drámákról, a téveszervezés folyamatairól, az életmódváltásról.

Rendszeresen látogatott haza, Endrődre, és szeghalmi, egykori gimnáziumába is. Irodalmi barátságot nem csak Tamási Áronnal, hanem Sütő Andrással is ápolt. Tímár Máté sikeres irodalmi munkásságát József

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

Attila és SZOT díjjal ismerték el. 1992-ben a Magyar Köztársaság Aranyéremkeresztje kitüntetés is átvehette.

Endrőd életében jelentős társadalmi szerepet vállalt: az Endrődiek Baráti Körének haláláig elnöke volt. A Városunk c. lapban rendszeresen jelentek meg jelennek meg művei.

Tímár Máté egyike volt azoknak az értelmiségieknek, akik a két falu: Endrőd és Gyoma egyesítését szorgalmazták s hittek ebben. Hite szerint az egyesüléssel, a későbbi városi rang elnyerésével a felemelkedést támogatta, Gyomaendrődinek vallotta magát. „Gyomának és Endrődnek együtt, emberszabású módon kellene élni és kistelepülési történelmet csinálni!”

1996-ban Gyomaendrőd díszpolgárának választották. Ebben az évben találkozott utoljára az endrődi könyvtárban író-olvasó találkozón barátaival, tisztelőivel. A könyvbemutató az utolsó művéről, a Lélekváltás című verseskötetéről is szólt.

1999-ben hunyt el, hamvait Endrődön, szülei sírjába temették el.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

„Azt, hogy Tímár Mátéval új, ígéretes és jelentős tehetség tűnt föl irodalmunkban, nevezetesen szépprózánkban, egyöntetűen elismerte a műbírálat. Valóságlátása, emberábrázolása varázslatos mesélőkedve mellett-ezekkel szoros összefüggésben - eredeti írói nyelvét, stílussteremtő képzeletét dicsérték. Népközeli társadalomábrázolása az ún. népi írók paraszti világot ábrázoló írástudói közé emelték.

Tímár Máté Körösmart- a Köröspart- tájának magyarságát emelte az egész nemzet irodalmába, megajándékozva ezzel - éppen az endrődi nyelvi sziget kincseinek felszínre hozásával- az egész irodalmi nyelvet. Maga nem volt lázadó, inkább csak morfondírozó, magában dohogó lélek; kitűnő humora, finom ironiája és önironiája alkalmassá tette volna arra is, hogy egy Ábel- féle alföldi hőst teremtsen irodalmunk nyereségére.

Nem volt, nem lett sohasem a hatalom írója, egyetlen fölöttese a maga lelkiismerete, a szűkebb s tágabb haza népének „legfelsőbb bírósága” volt, tolla ehhez igazodott -az ő szavaival- „A leválthatatlan néphez”. Megtanulta: a legnagyobb tett s a legnagyobb lázadó bátorság az igazság könyörtelen feltárása, a valóság kíméletlen ábrázolása a kis dolgokban, a hétköznapiakban is könnyes humorral, bajusz alatt somolygó ironiával, sokszor öngúnnyal.

A szovjet lágerek, gulág-ok világáról vannak jelentős irodalmi -próza- beszámolók. A líra - a költészet- azonban sokkal közelebb hozza a lágerek mindennapos nyomorúságát, s Tímár Máté versei az egész európai lírában páratlan hitelességgel, ugyanakkor páratlan emberséggel szólnak e pokoljárásról.

Számunkra, - magyarok és endrődiek (gyomaendrődiek számára- pedig különösen fontosak ezek a versek, mivel sok ezer honfitársunk osztozott az endrődi költő keserű sorsában.”

„Mégis, a költő, az embertelenségben is megmaradt embernek, Isten-szerető és ember-szerető magyarnak. Ez, az Istenbe vetett hite, szülőhazája iránti olthatatlan szeretet- ez volt az, ami végül is annyi megpróbáltatás után hazahozta.” (Dr. Szilágyi Ferenc írásaiból)

Tímár Máté anekdotai eszközökkel, színesen, ízesen, árnyalt nyelvi gazdagsággal idézte az alföldi, vidéki jellegzetes figurákat, életrajzi elemekre bőven épített. Szűkebb környezetéből merített történetei aprólékos, realista bemutatását, az aktuális problémákat, társadalmi gondokat megrendítő, vagy mulatságos tálalásban kínálta olvasóinak. Mindvégig megmaradt eredeti stílusánál, formavilágánál, nem hódolt be újító modern irányzatoknak. Művei nyelvi világára felfigyelt Lőrincze Lajos professzor is. Követendő példának állította stílusát és nyelvezetét: „Tímár Máté irodalmi szintre emelte Endrőd nyelvjárását, szókincsét, országnak-világnak megmutatta annak szépségét.”

Cím:
5500 Gyomaendrőd,
Fő út 230.

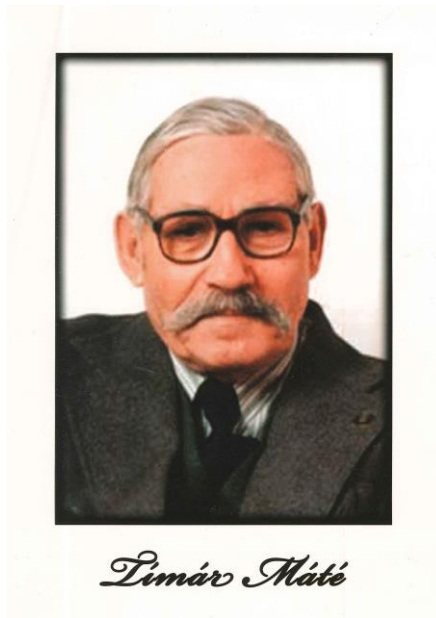
Nyitvatartás:
Hétfő - Péntek: 9-17-ig
Szombat: 9-12-ig

Telefon / Fax:
+36-66/218-370

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.

<https://hgyvk.hu/index.php/adatbazis/digitalizalt-dokumentumok/category/34-timar-mate>

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

Alulírott Dinyáné Bánfi Ibolya a Határ Győző Városi Könyvtár nevében eljárva hozzájárulok, hogy az intézmény által készített anyagot, képeket a Gyomaendrődi Települési Értéktár Albizottság felhasználja, nyilvánosságra hozza.

Gyomaendrőd, 2022. november 15.

Dinyáné Bánfi Ibolya
Intézményvezető